

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

№ 52

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ мовних одиниць

Запоріжжя-2012

ЕЧЕНЧУК А.Б. ІННОВАЦІЇ Ж АКТУАЛІЗАТОРИ КОНЦЕПТУ <i>ТОРИЗМ...</i>	171
ШАР В.П. КОНЦЕПТУ АЛІЗАЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПОКАРАННЯ У УЕМІЙНОМУ ФОНДІ АНГЛІЙСЬКОЇ І УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	173
ЧОЛЯР Н.П. АКТУАЛІЗАЦІЯ АКЦІОНАЛЬНОЇ ФРЕЙМОВОЇ МОДЕЛІ ЄСЛІВНИМИ КОМПОЗИТАМИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	178
ПЖАВКА Н.В. НОМІНАТИВНЕ ПОЛЕ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ ANGER/ГНІВ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	183
‘СЛОВА М.О. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТОСИМВОЛУ <i>КОРАН</i> ЗАСОБАМИ ПАНСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ.....	186
•ЛАНОВА Н.С. КОНЦЕПТ <i>ПІДЛЕГЛИЙ</i> ЯК ОСНОВНИЙ СКЛАДНИК ІІЇЮМОВНОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ МЕНЕДЖМЕНТУ	189
ХТЧЕСВА Т.С. ХАРАКТЕР СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ КОНЦЕПТОМ ТА ЭВНИМ ЗНАКОМ	192
ТЛАХІНА О.В. КОГНІТИВНО-ДЕРИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕЛЕСКОПІЗМІВ МЕЦЬКОЇ МОВИ КІНЦЯ ХХ - ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	194
ШТИНА Н.А. ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВЕРБАЛІЗАЦІИ ІНЦЕПТА «ПРОСТРАНСТВО» УСТОЙЧИВЫМИ КОНСТРУКЦИЯМИ В ГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	197
ЛОРЕТОВА Є.В. КОНЦЕПТ І ЛАКУНА.....	202
ПІКА Л.В. ДИЗ’ЮНКТИВНІ ТАКТИКИ КОМУНІКАЦІЇ У ВЕРБАЛЬНОМУ ІНФЛПСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ ІНТЕРОГАТИВІВ)	205
ІРКОВСЬКА О.Б. ПОНЯТТЄВО-ОЦІННІ ОЗНАКИ ПРИВАТНОСТІ В ПТПІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ.....	209

idole la mono, que es lo que se hacia en el siglo VII, cuando vivió el profeta Mahoma". El País '2006).

Самі мусульмани демонструють яку велику цінність для них становить Коран і який вплив він має на них. зокрема, Коран змінює світобачення новобернених мусульман ("*Antes de ser mona no era especialmente feminista. Fue a partir de la lectura del Coran que me revele contra la retacion patriarcal existente. Los musulmanes solo podemos ser feministas*", *indico Andijar*. El País '2011), деякі з них в знак відданості ісламу змінюють ім'я за назвою вірша Корану -- аяту (*Aya, 'rangaise convertie d Vislam Helene, 23 ans, qui a adopte le prenom de Aya (verse 1 coranique)*). Le 1 Observateur 08-04-11).

Висновки. Таким чином, в змісті концептосимволу КОРАН актуалізована ідеальна сторона ІННОЇ для ісламу книги, яка представляє надзвичайну цінність для мусульман і регламентує усі її жи'П'я послідовників ісламської релігії. В іспанській та французькій мовах відображено іфічне сприйняття Корану мусульманами і немусульманами крізь призму понять едливості, мачизму, насильства, небезпеки. **Перспективою** дослідження є подальше вивчення їх концептів концептосистеми ІСЛАМ на матеріалі іспанської та французької мов (МОЛИТВА, ДАН тощо).

Література

Жаботинская С.А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования / С.А. Жаботинская // гичні студії. - Черкаси: Сіач, 1997. - Вип. 2.- С. 3-11. Карасик В.И. Символические концепты / В.И. Карасик // чующая Россия и славянский мир: новое в концептуальных исследованиях. Серия "Концептуальные исследования".

1. — Севастополь : Тов "Рібест", 2009. - С.23-29. Киреева И.В. Специфика репрезентации концепта «книга» в речевом «дневник» / И.В. Киреева // Электронный научный журнал «Вестник Омского государственного педагогического университета». — Выпуск 2006. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omaru-12.pdf> •омери Уотт У. Влияние ислама на средневековую Европу / Уильям Монтгомери Уотт. — [пер. с английского Пуйского]. — М. : Наука, Главная редакция восточной литературы, 1976. - 128 с. Новая философская энциклопедия: В Ин-т философии РАН, Нац. общ.-научн. фонд; научно-ред.совет : предо. В. С. Степин, заместители предс. : усейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов. — М. : Мысль, 2010 - . - Т.П. - 2010. - 634 с. Приходько А.М. іти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А.М. Приходько. - Запоріжжя : Прем'ер, - 332 с. Шейгал Е.И. Тезаурусные связи и структура концепта / Е.И. Шейгал, Е.С. Арчакова. - Язык, коммуникация и зная среда. Международный сборник научных трудов. - Вып. 2. - Воронеж: ВГУ, 2002. - [Электронный ресурс]. —

доступа

e2010.narod.ru/vazik_kommunikatsiva_i_sotsialnava_sreda_vipusk_2_2002/eisheigal_esarchakova_tezaurusnie_swazi_i_str_kontseptu.

УДК 658.3:811.111:001.4

СУХАЧОВА Н. С.

(Полтавський університет економіки і торгівлі)

КОНЦЕПТ ПІДЛЕГЛИЙ ЯК ОСНОВНИЙ СКЛАДНИК АНГЛОМОВНОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ МЕНЕДЖМЕНТУ

присвячена одному з головних понять когнітивної лінгвістики - концепту. У дослідженні аналізується зміст одного із базових тів англомовної концептосфери менеджменту - концепту ПІДЛЕГЛИЙ як об'єкту менеджменту. Метод концептуального дозволяє розкрити зміст досліджуваного концепту.

ві слова: термін, концепт, концептосфера, концепт-корелят, смисловий атрибут, англомовна концептосфера кменту.

ева Н.С. Концепт ПОДЧИНЁННЫЙ как основной компонент англоязычной концептосферы менеджмента.

і, посвящается одному из основных понятий когнитивной лингвистики - концепту. В статье рассматривается <ание одного из базовых концептов англоязычной концептосферы менеджмента — концепта ПОДЧИНЁННЫЙ как д менеджмента. Метод концептуального анализа позволяет раскрыть смысл анализируемого концепта.

вые слова: термин, концепт, концептосфера, концепт-коррелят, смысловой атрибут, англоязычная терминосистема кмента.

clieva N.S. Concept SUBORDINATE is one of the main concepts of the English management concept sphere. The article ines the basic notion of cognitive linguistics, namely «the concept». The article considers the content of one of the main its of the English management concept sphere - concept SUBORDINATE.

урc/s: term, concept, concept sphere, concept-correlate, semantic attribute, English management concept sphere.

#

Сучасна теорія термінознавства розвивається в руслі нової парадигми лінгвістичного знання, у межах якої термінологія розглядається як результат когнітивної діяльності спеціаліста, що полягає в концептуалізації та вербалізації професійних знань. Когнітивний процес включає фіксацію та передачу наукового знання, формування наукових концептів, де інструментом пізнання виступає термін. У зв'язку з глобалізацією та інформатизацією суспільства досить актуальним стає дослідження лінгвокогнітивних особливостей англомовних терміносистем. У сучасній лінгвістиці дослідженням особливостей англомовної терміносистеми менеджменту займалися такі науковці, як: ЛГШауменко, М.О. Костьєва, О.О. Клименко та ін. [Шауменко 2008; Костьєва 2008; Клименко 2004]. Однак нами не виявлено комплексних досліджень англомовної терміносистеми менеджменту у когнітивному напрямі.

Метою цієї статті є дослідження змісту одного із базових концептів англомовної концептосфери менеджменту концепту *ПІДЛЕГЛИЙ* як структурного елементу макроконцепту МЕНЕДЖМЕНТ. Об'єктом дослідження є концепт *ПІДЛЕГЛИЙ*, Предмет - лексико-семантичні, етимологічні та когнітивні характеристики лексеми “subordinate”.

Об'єкти менеджменту представлені особами, на які спрямована діяльність суб'єктів менеджменту — менеджерів.

Лексема “subordinate” зі значенням «підлеглий» походить від дієслова <nam. *subordinare*> (*sub-* + *ordinare*), яке має значення “placed in an inferior rank” — «нижчий (за рангом, статусом)», «підлеглий» [Oxford Dictionary of English Etymology 1998, с. 963; Webster's New World Dictionary of the American Language 1996, с. 1438]. На мовному рівні лексема “subordinate” репрезентується у словникових статтях та тлумаченнях у фаховій науковій літературі: “*a person under the authority or control of another within an organizational* Oxford Dictionary of Business English 1996, с. 348]; “*a person who has a lower or less important position in an organization than someone else*” [Oxford Dictionary of Business English for Learners of English 1996, с. 408]; “*a person working under someone else or inferior in the official hierarchy*” [Webster's New World Dictionary of the American Language 1996, с. 986]; “*a person, employee, worker or assistant who is supervised by or under the authority of someone else*” [Oxford Dictionary of Business and Management 2005 с. 401]; “*an employee ranked below another in terms of seniority or office hierarchy*” [Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary 2006, с. 752].

Зміст концепту *ПІДЛЕГЛИЙ* розкривається за допомогою компонентного аналізу смислової структури лексеми “subordinate”, що слугує на позначення концепту, в результаті якого виявлені такі його концептуальні атрибути, як *a person* (“under the authority or control of another or who has a lower or less important position than someone else”), *an employee* (“who is supervised; ranked below another”), *a worker* (“who is supervised by or under the authority”), *an assistant* (“who is supervised by or under the authority”).

Лексема “subordinate”, що слугує на позначення концепту *ПІДЛЕГЛИЙ*, акумулює в собі найменування осіб, на які спрямована діяльність суб'єкту макроконцепту МЕНЕДЖМЕНТ і, які можуть виступати корелятами концепту *ПІДЛЕГЛИЙ*, оскільки мають у їх смислових структурах спільні смислові атрибути, які співвідносяться зі смисловими атрибутами лексеми “subordinate”. Корелятами концепту *ПІДЛЕГЛИЙ* можна також вважати лексеми, які виявляють пасивність у антонімічності по відношенню до суб'єкту - концепту МЕНЕДЖЕР. У нашому дослідженні розглядаємо найбільш загальні найменування на позначення об'єкту макроконцепту МЕНЕДЖМЕНТ.

Лексема “employee” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “*a person hired by another, or by a business firm, etc., to work for wage or salary*” [Certo 1989, с. 506], а також виявляє свою пасивність у антонімічності: а) до лексеми “manager” (“*managers are responsible for getting the job done through employees*” [Oxford Dictionary of Business and Management 2005, с. 238]; б) до одного з концептів-корелятів концепту МЕНЕДЖЕР “manager” - “boss” (“*a person in authority over employees, as a manager*” [Webster's New World Dictionary of the American Language 1996, с. 179]. j

Лексема “worker” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “*an employee who does manual or non-executive work*” [Oxford Dictionary of Business and Management 2005, с. 371]; “*people who are employed in industry or business and who are not managers*” [Collins, Essential English Dictionary 2006, с. 1657]. Лексема “worker” співвідноситься з лексемою “subordinate” а на основі протиставлення, пасивності по відношенню до концепту МЕНЕДЖЕР: “*managers must first j set standards of performance for workers*” “*it should be obvious that the manager must find a way to get workers to perform their work*” [Certo 1989, с. 158]; “*successful managers are not necessarily people who 1 are liked or who get well with others; they are people who command the respect of workers*” [Pearce 1989, с. j 340].

Лексема “laborer” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “я

erson doing unskilled manual work for wages” [Webster’s New World Dictionary of the American language 1996, с. 851]; “*aperson engaged in physical work*” [Collins Cobuild Advanced Learner’s English Dictionary 2006, с. 561]; “*an employee who performs manual or industrial labor*” [Collins English Dictionary 2003, с. 385].

Лексема “white-collar” може відноситися як до суб’єкту, так і до об’єкту макроконцепту ЕНЕДЖМЕНТ. У нашому дослідженні ми розглядаємо її як об’єкт менеджменту, який і відноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути: “*any non-manual office worker, including clerical, administrative, managerial, and professional personnel*” [Oxford Dictionary of Business and Management 2005, с. 554].

Лексема “blue-collar” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути *manual worker as opposite to an office worker*” [Certo 1989, с. 63]; “*workers who work in industry, in physical work rather than in offices*” [Collins English Dictionary 2003, с. 105].

Тендерно забарвлена лексема “pink-collar” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “*employed in a job that is traditionally considered to be women’s work the pink arose to distinguish these female-orientated jobs from the blue-collar worker, a worker in manual labor, and the white-collar worker, a professional or educated worker in largely office positions*” [Collins English Dictionary 2003, с. 296].

Виходячи з визначень у словникових статтях та фаховій науковій літературі збірні йменування осіб, з якими має справу керівник, - “staff”, “team”, “personnel”, “workforce”, “manpower”, “human resources”, “labour force” - репрезентують об’єкти макроконцепту ЕНЕДЖМЕНТ та є корелятами концепту ПІДЛЕГЛИЙ.

Лексема “staff” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “*a specific group of workers or employees*” [Certo 1989, с. 97].

Лексема “team” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути “*any include personnel from sales, marketing, production, and technical support department; it may be headed by a member of the upper management*” [Oxford Dictionary of Business and Management 2005, с. 17].

Лексема “personnel” є синонімічною лексемі “staff” та “team”, а також співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути: “*the people employed in a firm, factory, shop* с.” [Miller 1996, с. 351]; “*the people employed in an organization or for a service or undertaking*” Collins Essential English Dictionary 2006, с. 1235].

Лексема “workforce” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути: *he total number of workers employed by a company*” [Oxford Dictionary of Business English 2002, с. 36]; “*all workers employed by a specific organization*” [Collins Essential English Dictionary 2006, с. 821]; # ч-в-

Лексема “manpower” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути: *workers are sometimes referred to as manpower when they are being considered as a part of the process of producing goods or providing services*” [Collins Essential English Dictionary 2006, с. 967]; “*the number of people working or available for work or service*” [Certo 1989, с. 251].

Лексема “human resources” утворює синонімічне поле з лексемами “the personnel” та “a term”: *the personnel of a business or organization, regarded as a significant asset in terms of skills and abilities*” Oxford Dictionary of Business and Management 2005, с. 260]; “*the persons employed in a business or organization*” [Miller 1996, с. 218].

Лексема “labour force” співвідноситься з лексемою “subordinate” через спільні смислові атрибути: “*all the people who are able to work in a country or area, or all the people who work for a particular company*” [Miller 1996, с. 846].

У результаті семного аналізу словникових значень лексем “employee”, “worker”, “laborer”, “white-collar”, “blue-collar”, “pink-collar”, “steel-collar worker”, “staff”, “team”, “personnel”, “workforce”, “manpower”, “human resources”, “labour force”, а також асоціативного осмислення виявлених семантичних елементів визначаємо такі смислові концепти-кореляти концепту ПІДЛЕГЛИЙ: EMPLOYEE, WORKER, LABORER, WHITE-COLLAR, BLUE-COLLAR, PINK-COLLAR, STEEL-COLLAR WORKER, STAFF, TEAM, PERSONNEL, WORKFORCE, MANPOWER, HUMAN RESOURCES, LABOUR FORCE.

Перспективний напрямок подальших досліджень вбачається у дослідженні інших базових концептів англомовної концептосфери менеджменту.

Література

Клименко Е.О. Концепт «менеджмент» в американской и русской лингвокультурах: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Волгоград, 2004. - 221 с. Костьева М.А. Концепт «трудовые ресурсы» и его реализация в языке и культуре в сопоставительном освещении (на материале английского и русского языков): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / М., 2008. - 26 с. Науменко Л.П. Сучасний англомовний бізнес-дискурс в комунікативно-прагматичному та концептуальному висвітленні: Монографія. - К.: Логос, 2008. - 358 с. Certo, Samuel C. Principles of Modern Management / S. Certo. - Massachusetts, 1989. - 646 p. Collins Essential English Dictionary. - Sixth edition. - Glasgow: Harper Collins Publishers, 2006. - 1888 p. Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary. - Glasgow: Harper Collins Publ., 2006. - 1561 p. Miller, Donald S. Fundamentals of management: a framework for excellence / Donald S. Miller, Stephan E. Catt, James Carson. - Minneapolis: West publishing company, 1996. - 457p. Oxford Dictionary of English Etymology / Ed. by C.T. Onions. - Oxford:

Clarendon Press, 1998.

- 1024 p. *Oxford Dictionary of Business and Management*. - L.: Oxford University Press, 2005 - 568 p. *Pearce, John A Management / John A. Pearce, II, Richard B. Robinson, Jr. Random House. Business Division. - New York, 1989. — 773 p. Webster's New World Dictionary of the American Language / Ed. by D.B. Giralnik. - New York: Prentice Hall Press. 1996. - 2nd ed.*

- XXX Y, 1692 p.

УДК 81'22:159.922

ТОЛЧЕЄВА Т. С.

(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова)

ХАРАКТЕР СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ КОНЦЕПТОМ ТА МОВНИМ ЗНАКОМ

У статті аналізуються когнітивні й мовні способи творення абстрактних іменників. Розглянута проблема виникнення абстрактних іменників. Встановлено певний зв'язок між концептом та мовним знаком.

Ключові слова: абстрактний іменник, концепт, мовний знак.

Толчеєва Т. С. Характер соотношения между концептом и языковым знаком. В статье анализируются когнитивные и языковые способы образования абстрактных существительных. Рассмотрена проблема возникновения абстрактных существительных. Установлена определенная связь между концептом и языковым знаком.

Ключевые слова: абстрактное существительное, концепт, языковой знак.

Tolcheyeva T.S. Correlation between concept and language sign. The article analyzes cognitive and language means of abstract noun creation. The problem of abstract noun origin is outlined. Certain connection between concept and language sign is appointed. *Key w'ords: abstract noun, concept, language sign.*

Когнітивні й мовні способи творення абстрактних іменників певною мірою віддзеркалюють різні механізми пізнання світу людиною, а також по-новому розкривають процес взаємодії дійсності, мови та людини в історичній перспективі від homo sapiens до homo loquens та homo cognisans [Кубрякова 2006, с. 7]. Дослідниця припускає, що це дає можливість установити мотиви позначення, а також співвіднести когнітивні структури з мовними [Кубрякова 2006, с. 8].

Аналіз останніх досліджень. Як зазначає О. С. Кубрякова, первинні дифузні імена називають комплекси відчуттів, пов'язаних з якісною визначеністю певних об'єктів навколо людини, на відміну від комплексу сенсорно та наочно сприйнятих властивостей предметних сугностей у їхній цілісності в тому самому середовищі [Кубрякова 2006, с. 7]. Вона пропонує розрізняти первинну та вторинну реальність світу. Первинна реальність у генезі людини віддзеркалює процес мовного позначення реальних речей, що є наслідком виокремлення певних предметів у результаті діяльності свідомості людини. Після того, як реальний світ онтологічно позначений, виникає вторинна реальність свідомості. Одночасно висловлюється припущення, що вторинна реальність - це креація мовою первинної реальності, що сприяє виникненню мовної картини світу, яка нав'язує людині уявлення про будову світу [Кубрякова 2006, с. 7 - 8]. Усе це дозволяє висловити думку, що структура мови залежить від концептуалізації світу людиною, а також від середовища осмислення дійсності [Кубрякова 2006, с. 8].

Метою статті є аналіз когнітивних й мовних способів творення абстрактних іменників. Поставлена мета передбачає вирішення такого завдання як розглянутим проблеми виникнення абстрактних іменників та встановлення зв'язку між концептом та мовним знаком.

Першими концептуальними структурами О. С. Кубрякова називає організовані повтори емоційних вигуків людей у процесі трудової діяльності, наприклад, редуплікація звуконаслідувальних слів, які можна розглядати як результат метонімічного творення за звуконаслідуванням. Це призвело до композиційності знаків та їх подальшій диференціації. Це, на її думку, первинні концептуальні структури [Кубрякова 2006, с. 9]. У цьому аспекті вербалізовані

концепти дають уявлення про те, що не завжди можливо чітко структурувати у свідомості людини,

*